

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาวิเคราะห์บทบาทการเผยแผ่ธรรมของพระราชาณาจารย์
(หลวงปู่ดูลย์ อตุโล)

ผู้วิจัย : พระครูปิยาจารย์คุณ (ประยูร ปิยวณฺโณ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสมพาน ชาคโร, ดร. ป.ธ.๔,ศน.บ.,ศน.ม.,Ph.D.

: พระอธิการเวียง กิตฺติวณฺโณ,ดร. พธ.บ., M.A.,Ph.D.

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๔ กันยายน ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธรเจ้า, เพื่อศึกษาบทบาทเผยแผ่ธรรมของพระราชาณาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล) และเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทการเผยแผ่ของพระราชาณาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล) วิธิดำเนินการวิจัย ศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า

๑. บทบาทการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธรเจ้า พบว่าเมื่อพระพุทธรองค์ศรีสุทฺธิเป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว พระองค์ทรงคำนึงถึงการที่จะทรงแสดงธรรมโปรดประชาชน ในเบื้องต้นพระองค์ทรงพิจารณาว่าจะโปรดแสดงธรรมดีหรือไม่ เพราะทรงเห็นว่าธรรมที่ทรงค้นพบนั้น เป็นหลักธรรมอันล้ำลึก แต่ก็ทรงตระหนักในหลักความจริงที่ว่า มนุษย์มีแตกต่างจากสัตว์ทั้งปวง มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ คือ เป็นสัตว์ที่แนะนำสั่งสอนได้ แต่ถึงกระนั้นมนุษย์ก็ยังมีระดับของความแตกต่างในด้านความพร้อม สติ ปัญญา ความรู้และความสามารถ พระองค์จึงทรงเปรียบเทียบมนุษย์เหมือนกับดอกบัว ๔ เหล่า ที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้พุทธธรรม ดังนั้น หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธรองค์จึงมีความแตกต่างกันไปตามกาลเทศะและบุคคลที่สั่งสอน โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ

๒. การเผยแผ่ธรรมของพระราชาณาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล) นั้น ท่านอุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดชุมพลสุทธาวาส ในเมืองสุรินทร์ ปฏิบัติกัมมัฏฐานครั้งแรกกับหลวงปู่แอกที่วัดคอกโค ออกธุดงค์ติดตามพระอาจารย์มั่นไปทุกแห่ง จนตลอดฤดูกาลนอกพรรษา ทุกท่านปฏิบัติตามปรารภความเพียรอย่างอุกฤษฏ์แรงกล้า ปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอนของท่านปรมาจารย์อย่างดี

การปฏิบัติธรรมของหลวงปู่ดูลย์เป็นไป เพื่อความสำรวม ละความกำหนัด ละความยินดี เพื่อความดับทุกข์ตามหลักความจริง คือ ไตรลักษณ์ หลวงปู่ดูลย์ปฏิบัติตนเป็นเนื่อนาบุญของโลก ท่านเป็นพุทธสาวกอย่างแท้จริง ได้บำเพ็ญประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่น และประโยชน์พระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์แบบ ท่านละสังขารชั้นรตลงตาม สภาวธรรม เมื่อ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

๓. หลักการและวิธีการเผยแผ่ของพระราชาณาจารย์ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล) นั้น เป็นที่ประจักษ์กันดีว่าความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดี ในสิ่งเร้นลับเหนือวิสัยที่ดี ในเรื่องฤกษ์ยามดีต่างๆ ท่านไม่เอามาเป็นสาระในด้านจิตใจ แต่ให้เชื่อการกระทำ หมายถึง การทำความดี ความสุจริต คือ ความประพฤติชอบ ประกอบด้วยมนุษยธรรม ทำด้วยกาย วาจา ใจบริสุทธิ์คำสอนหลวงปู่ท่านสอนให้รักษาศีล ให้ทาน เจริญภาวนา เหมือนกันหมดทุกคนการเผยแผ่ธรรมะท่านจะชี้แจงหลักธรรม แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) บุคลาธิษฐานเทศนา เทศนามีบุคคลเป็นที่ตั้ง ๒) ธรรมาธิษฐานเทศนา เทศนามีธรรมเป็นที่ตั้ง ยกหลักธรรมเป็นข้ออรรถาธิบาย ให้คนทั้งหลายหันมาดูจิตนั่นเอง คำสอนของพระพุทธองค์มีมากมายก็เพราะกิเลสมีมากแต่ทางที่ดับทุกข์ได้มีทางเดียว คือการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน และยังค้นพบธรรมะที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ตลอดจนรู้ซึ่งถึงแก่นแท้ของหลักธรรมทั้งหลาย จนจับใจความอริยสัจแห่งจิต